

leert de geschiedenis. Er zijn machten, die elk voor zich den Christus Gods gram zijn. Maar onderling zijn ze nog verdeeld. Zoolang ze dat zijn, zal „de“ Antichrist er door worden tegengehouden.

Al moeten we zeer voorzichtig zijn met de uitlegging van het desbetreffende onderdeel van 2 Thess. 2, toch meenen we in wat daar omtrent den weerhouder van „den“ Antichrist gezegd wordt, een fingerwijzing in deze richting te mogen zien. Paulus zegt daar, dat aan Christus wederkomst moet voorafgaan de groote apostasie, of afval, en de parousie van „den“ mensch der onwettigheid, der zonde, der goddeloosheid. En dan voegt hij er aan toe: „voor 'toegenblik weet gij, wat (hem) weerhoudt; als het Zijn tijd is, moet Hij geopenbaard worden“. Die weerhoudende macht moet straks uit den weg gedaan worden; eerst dan is de baan voor „den“ Antichrist vrijgekomen.

Op de plaats, waar ik dit artikel schrijf, heb ik niet de beschikking over den kommentaar, dien ik hier het liefst aan het woord zou doen komen; zoo noodig, kom ik op het onderwerp na thuiskomst terug. Wat ik evenwel vroeger over een en ander heb nagelezen en overwogen, heeft mij reeds eenigen tijd den indruk gegeven, dien ik althans zakelijk ook op andere Schriftplaatsen zou durven gronden, dat die weerhoudende macht wel eens de toenmalige Romeinse staatsmacht, en met name de Romeinse keizer zou kunnen zijn, de keizer, in wien ze belichaamd was. Dezelfde keizerlijke macht heeft ook Christus willen weerhouden. Waarom? Omdat Hij optrad met de pretentie: ik ben Gods Zoon. Ik ben Kurios, Heer, Soter, Heiland, ik ben God. De keizer duldde dat niet, en heeft ook na Pilatus' vonnis christenen laten doden om hun geloof aan een anderen Heiland, dan hij zelf heette te zijn. Want juist in de volheid des tijds heeft de romeinse keizer zichzelf als God, als Kurios, Soter, Gods Zoon laten verheerlijken en aanbidden. Selma Lagerlöf begint haar roman over „De Wonderen van den Antichrist“ — dat is dan ook vrijwel het eenige waardevolle gegeven en haar theologisch zeer aanvechtbare, pseudo-christ en Antichrist verwarrende boek — ze begint, zeg ik, haar boek met een verhaal over den romeinse keizer, die in den nacht van Bethlehem zichzelf op het Capitool van Rome goddelijke eer laat bewijzen. Welnu — de keizer, die van een nazareensch jood niet velen kan, dat hij God, Kurios, Soter heet, zou evenmin een ander dulden, die deze eertitels voor zich opeischte, en daarvoor de aandacht van de wereld zou vermogen te winnen. Als „de“ Antichrist zich goddelijke eer aanmatig, wat Paulus duidelijk voorspelt, dan zal de Romeinse macht dat niet dulden, zoolang zij aan de touwen van het wereldregiment trekt.

Deze gewelddadige oppressie van den Antichrist is daarom nog allerminst christelijk. Want ze heeft ook den Christus Gods het slot op den mond gelegd; en nog onlangs schreef dr R. J. Dam in ons blad over de onontkoombaarheid van den christen-vervolger-zijn voor Marcus Aurelius, den keizer. Die oppressie, dat weerhouden, is zuiver en alleen een maatregel tot zelfhandhaving. Protectie van de eigen doorgevoerde wereldconcentratie, met de onafwijshare consequentie der hardhandige afwijzing van elk concurrerend religieus centrum, al is het ook nog zoo humanistisch ingedacht en ingericht. De concurrentie

zit elken voorlooper van den Antichrist in het bloed. Ieder, die onder de oogen van den Keizer-God-Heiland-Heer zich dezelfde eerepraedicaten toekent, moet weerhouden worden door de voorloopig sterkere partij. De ééne dictator moet den anderen weerhouden, die in het gebied van den eerste den kop zou willen opsteken.

Herinnert men zich nu, dat het beeld van de romeinse keizermacht, gelijk b.v. het laatste bijbelboek het ontwerpt, zeer duidelijk ook zelf de antichristelijke grondtrekken vertoont, dan ligt de conclusie voor de hand, dat de ééne wegbereider van den Antichrist den anderen moet willen weerhouden. Zoolang die concurrentiestrijd duurt, zal „de“ Antichrist nog uitblijven.

Maar geruststellend is dit allerminst: uitstel is geen afstel. Feitelijk is het trouwens geen uitstel. Want de concurrentiestrijd is een meten der wederzijdsche krachten. In dat proces zal de zwakkere onderliggen. En zoo beteekent elk inzetten van dezen concurrentiestrijd de facto een verhaasten van de komst van „den“ Antichrist, den grooten, den éénen, den definitieven. De sterkere doemt op en begint de baan voor zich schoon te vegen.

Noem daarom geen naam, en wijs niet naar één hoofdstad, christenmensch. Zie naar de ééne en óók naar de andere, en houd tegenover beide uw beginsel vast; houd vast aan het geopenbaarde Woord. Wij leven nog in het concurrentietijdperk. Hoewel nog onlangs Stalin en Mussolini, communist en fascist, vrienden genoemd zijn, niet door ons, doch door nederlandsche nationaalsocialisten, worden toch in Nederland marxisten terzijde gesteld, en vervangen door menschen, van wie er één nog pas heeft uitgeroepen (te Rotterdam), dat hij zoo mogelijk de lieden van het z.g. politieke christendom tot zwijgen zou dwingen, „desnoods door ze eenvoudig bij den strot te grijpen“.

Wij worden bij zoo iets stil. We zien een concurrentiestrijd tusschen kerkvervolger en kerkvervolger, die beiden op hun beurt dit z.g. politieke christendom fel hebben bestreden. Wie geloof nog, dat deze twee opponenten, die den éénen keer vrienden heeten van elkander, en den anderen keer elkander uitsluiten en ter zijde stellen, den strijd om de eindbeslissing altijd zullen kunnen vermijden?

Let wel — wij zeggen niet, dat de eindstrijd loopen zal tusschen fascist en communist, en dat daarna het vóór-einde zal zijn (de parousie van den Antichrist) en vervolgens het einde (de parousie van den Christus). Wij achten een tijd van betrekkelijke herleving en herademing mogelijk. Wij hebben geen enkele zekerheid, dat de laatste afbakening van grenzen zal worden beheerscht door de probleemstelling van marxist dan wel fascist. Misschien zullen de laatste partij- en groepsnamen wel weer heel anders luiden.

Maar het gezegde moge ons in de ziel doen zinken: in de eerste plaats, dat waar de „weerhouder“ is, de antichristelijke macht in de buurt is; voorts, dat de weerhoudende macht, al houdt ze „den“ Antichrist tegen, zelf ook zeer wel antichristelijk kan zijn;

en eindelijk, dat de kerk alleen dan ontkomen kan aan het gevaar van bewustzijnsvernauwing en probleemverval-

sching, als zij hiermee ter dege rekeninghoudt.

Wie dan met ons tegen het communisme is, zal niet zeggen: elk anti-communistisch manifest wordt door ons begroet met gretige voldoening. Het zwaard, dat den communist verteert, kan ook ons verteren: zijn dragers wijzen soms al naar onzen „strot“.

Omgekeerd: wie tegen het fascisme is, moet niet vragen naar eenige factie, die de meeste kansen biedt, daartegenover front te maken. Ook deze factie kan ons naar de keel vliegen, en ze zal het doen, zoodra ze het pad voor zich eventueel heeft schoongeveegd.

Onze goede God laat ons tegenwoordig tusschen twee, minstens twee vuren doorgaan. Straks tusschen hoogstens twee. Zoolang het er minstens twee zijn, hebben we nog een vrij ruime „kans“ van leven en van ademen. Dat is meteen de kans van bidden. Zijn het hoogstens twee geworden, dan is de „kans“ alweer verminderd. Hoe feller nu de strijd tusschen de stokers van die vuren ontbrandt, des te intenser zal wat hen vereenigt, ook ontbranden: de gemeenschappelijke afkeer van den Christus naar de Schriften. Dat wil zeggen: tenslotte zullen de twee vuren elkander raken: het wordt één vuur, ontstoken tegen den Christus en Zijn kerk. En dan is alle kans op een uitweg, op een asyl voor rustige ademhaling en gebed voorbij. Voorgoed voorbij. Dan wacht nog slechts de vuurdoop.

Den tijd, die ons door de weerhouders gelaten wordt, hebben wij dus te besteden, om onszelf, en vooral onze jeugd, ervan te doordringen, dat de definitieve scheidslijn niet loopt tusschen fascist of communist, jood of ariër, plutoeraat of democraat, maar tusschen Christus en Antichrist, vrouwenzaad en slangenzaad. Wij komen weer bij onze Zondagsschoolwijsheid terecht, — geve God, dat wij haar woorden gaan wegen. De fronten der concurrenten zullen straks verschoven worden. En dwars door alle fronten, die de wereld tot op den laatsten weerhouder toe, zal vermogen te vormen, zal het front loopen van den Christus tegenover den Antichrist. Er zijn kinderen Gods, die nationaal-socialist zich noemen. Er zijn ook kinderen Gods, die communist willen heeten. Tot beiden zullen wij — Amsterdam 1936, de Synode! — moeten komen met de vraag naar hun laatste principiële overtuiging. En gij, mijn ziel, stel gij die vraag u bovenal...

Tegenover de tafel, waar ik dit artikel schrijf, hangt een groot portret van wijlen ds J. C. Sikkel. Ik moet ineens aan één van zijn hamerende woorden denken: wij zijn schapen van Christus, en schapen zijn er nu eenmaal, om geslacht te worden.

Of de dag der slachting nabij is? Ik profeteer niet, en de rookende stokebranden, die vandaag in onze taal de lucht met hun gerucht vervullen, erken ik als profeten niet. Zelfs niet als voorspellers.

Eén ding weet ik: de weerhouders van elkaar zien elkaar nog in de oogen en berekenen nog maar het tijdstip hunner definitieve onderlinge afrekening. Aan de vaststelling van dat moment kwamen ze nog niet toe. Misschien geeft God dan nog weer een periode van rust, waarin nog weer andere frontlijnen kunnen getrokken worden. Maar de dag der slachting komt, — en tot dien tijd toe hebben de schapen dat ééne wachtte dag aanbrak en wij ons aan het station Utrecht verzamelden om gezamenlijk in een gereserveerden wagon de reis aan te vangen, een reis, die ons ongekende vermoënissen, ongekende warmte, maar ook ongekend genot zou brengen. En vooral dit laatste was het meest waard, omdat het niet genot van alledaagschen aard was, maar heel vaak een aandoening, die ons in ons diepste wezen overweldigde, ons dichter bracht bij God, den Schepper van hemel en aarde, die ook den menschen gaven schonk om de wondere dingen van die Schepping in beeldhouwwerk en kleurenpracht weer te geven.

Is het dus te verwonderen, dat ons reisgezelschap spoedig kennis gemaakt had en wij met elkander zaten te praten en van gedachten te wisselen alsof wij elkander van jongsaf gekend hadden. Wat schoot die reis op! Geen wonder ook: wij trekken door België, passeeren het schoone Luik, trekken door het kleine, maar aantrekkelijke Luxemburg, zien Metz, Nancy en ten slotte de Voegen, helaas weder aan weerszijden door Duitschers en Franschen machtig versterkt om bij een volgenden oorlog paraat te zijn. En als wij Straatsburg doortrekken, denken wij vanzelf aan den oorlog van 1870, toen Duitschland als belooning voor het winnen van den krijg den Elzas en Lotharingen als buit eischte en verkreeg, terwijl diezelfde landstreek als gevolg van den grooten oorlog van 1914 weder aan de Franschen kwam. Wonderlijke lotsbeschikking, niet alleen van den enkeling, maar van geheele volkeren, en wanneer wij niet vast stonden in het geloof, dat God het is, die het al bestuurt naar Zijn rechtvaardig en wijs bestel, dan zou door heel de wereld ononderbroken één kreet om vrijheid en recht ten hemel daveren.

Hoe mooi was ten slotte de reis door het schoone Zwitserland, en wat zijn de douane-beambten er vriendelijk en voorkomend. De Zwitsers hebben dien karaktertrek waarschijnlijk te danken aan hun opgroeien te midden van de reuzengebergten van hun vaderland, die hun de gedachten groot maken

grooten
hunner
waarts
en den
van zijn
Dien
de wolven
lingen
schapen.
Voort
Herder
dat van

BENZ

In
Juli de
mee:
„Ik h
ik me
Deze
door te
kunnen
gegadig
haar pl

VERA

In „D
oproep
vroeg, e
voor ee
tingen
Met g
deze op
200 boe
De ged
studium
zelf, da
in drie
was het
één onz
te helpe
Dat
dankba
aangebe
had, zo
vermeld
Ande
doel ee
verantw
voor hu
Dr L. 1
N. f 5,-
H. G. 1
f 2,50;
Tensl
dank v
's-Gr

Tot
vele aa
en van
meer b

bij het
macht
vreden
meest
weegsc
's Av
rustpu
nachte
reisgez
eenig
konder
was w
genders
trekke
hooger
gezelsc
het m
ik het
zelfder
origine
schap
ongeve
moest
naar l
een go
vriend
fen de
mijn l
dankte
schijnl
En 2
zeven
rence,
beeld
steeds
reuzen
een kl
moeste
tocht
oorzar
macht
met w

POPULAIR-WETEN- SCHAPPELIJKE SCHETSEN

Voetsporen Gods.

IV.

Om nog even terug te komen op de nederdaling van het gouden beeld boven het paleis van Keizer Ming; zoo kent de Schrift — en dan is het geen legende maar heerlijke waarheid — ook gebeurtenissen van plotselinge aard, die den stempel op een heel stuk geschiedenis zetten. Leest b.v. 1 Kon. 17:1, dan staat men verwonderd over dat eensklaps verschijnen van den profeet Elia.

Lezen wij verder de geschiedenis der Koningen in de Heilige Schrift en grijpen daarbij terug naar Gods belofte aan Abraham, dan schittert ons hieruit telkens licht uit het Raadsplan Gods tegen, het licht, dat heenwijst naar de komst van den Verlosser der wereld. Wederom een groote stap op het geschiedenisveld van onzen Christelijken Godsdienst, dien ongelooften ons willen opdisschen als uitspruitel of aanhangsel van de som der gedachten, vergaderd door het filosofische wroeten van het naar wijsheid zoekende Heidendom.

Thans naderen wij den derden voetstap in Gods geschiedenis, waarvan wij den indruk sterk waarnemen in het Romeinse Rijk; niet enkel het Rome ten tijde der omwandeling onzes Heeren op aarde, maar wel degelijk ook in het moderne Rome van heden.

Het oude Rome meende het Christendom te kunnen neervellen door het gewelddadig neervellen zijner belijders, en bereikte hiermede niet anders dan het kweken van nieuwe aanhangers, in steeds grooter getale, van den eenigen waarachtigen God, die meer is dan de talrijke goden van Rome en het overige Heidendom.

Het nieuwe Rome, dat haar geschiedenis zoo heerlijk inzette onder bloed en vlammen als zaad der martelaren voor den nieuwen Godsdienst, dit Rome, dat in zijn kinderjaren zoo zuiver koers hield naar de bevelen van den Koning der Kerk, dit nieuwe Rome — en wij moeten dit met diepe droefheid en bezorgdheid aanschouwen — is van oorspronkelijk zuivere Katholieke Kerk, zooals zij in Jeruzalem werd ingesteld, verworpen tot een alleen-zaligmakende Kerk, heeft het pad verlaten, dat de Kerkvader Augustinus zoo helder uitstippelde en een wereldlijk-Hoofd der Kerk van Christus aangesteld, den Paus van Rome, die zich onfeilbaar noemt, en die aan zijn priesters macht verleent, de zonden te vergeven.

Het verworpen en geschonden beeld van de oorspronkelijk zuivere Gemeente des Heeren in Jeruzalem in hetgeen de Katholieke Kerk, vooral in Rome, te zien geeft, heb ik eenige maanden geleden op mijn reis naar Italië aanschouwd en ik kwam dankbaar terug, mij voornemend van de indrukken dezer reis te vertellen, omdat ik dan tevens verhalen mag hoe ik in Rome de waarheid mocht bevestigen van het feit, dat het Kruis heerlijk over het Heidendom gezegevierd heeft, wat ook het Ongeloof, het hedendaagsche Boeddhisme — vooral in Europa in den smaak komend — en het moderne Heidendom daartegen in te brengen hebben.

Om op deze dingen dieper in te gaan heb ik de reis naar Rome gemaakt, een gezelschapsreis, door de Ned. Chr. Reisvereniging keurig georganiseerd en flink van stapel geloopt, en ik acht het een voorrecht daarover te mogen verhalen, terwijl ik zou wenschen bij velen den lust op te wekken om zichzelf van het genot en het nut van zulk een reisje te overtuigen. Gelukt mij dit, dan acht ik mij voor mijn moeite dubbel en dwars beloond en wensch dien weetgierigen allen toe, dat hun spaarpot hen tot het bevredigen van dien wensch in staat moge stellen.

Het was op Maandag 28 Juli, dat de lang ver-

ge reke-

e is, zal niet
t wordt door
zwaard, dat
erter: zijn
ot".
s, moet niet
kansen biedt,
e factie kan
doen, zoodra
hoongevraagd.

dig tusschen
aks tusschen
s twee zijn,
van leven en
van bidden.
is de „kans“
rijd tusschen
s te intenser
de gemeen-
de Schrif-
t twee vuren
stoken tegen
alle kans op
lemhaling en
it nog slechts

ouders ge-
om onszelf,
doordringen,
oopt tusschen
plutoeraat of
n Antichrist,
waar bij onze
God, dat wij
er concurren-
a dwars door
den laat-
en te vormen,
egenover den
tionaal-socia-
leds, die com-
rij — Amster-
met de vraag
ging. En zij.

schrijft, hangt
kel. Ik moet
orden denken:
en zijn er nu
profeteer niet,
daag in onze
erken ik als
s.

s van elkaar
nen nog maar
ze afrekening.
vamen ze nog
er een periode
tlijnen kunnen
achtig komt,
pen dat ééne

het station
in een gere-
gen, een reis,
t, ongekende
zou brengen
waard, omdat
rd was, maar
n ons diepste
acht bij God,
die ook den
ndere dingen
k en kleuren-

ons reisgezel-
en wij met
ichten te wis-
gekend had-
wonder ook;
het schoone
ar aantrekke-
en ten slotte
rszijden door
versterkt om
ja. En als wij
j vanzelf aan
nd als beloof-
den Elzas en
kreeg, terwijl
den grooten
schen kwam.
leen van den
t, en wanneer
at God het is,
nardig en wijs
nonderbroken
emel daveren-
or het schoone
s-beambten er
iters hebben
nken aan hun
gebergten van
i groot maken

grootte ding te doen: te hooren naar de stem van
hunnen Herder, den stal te zoeken, als Hij ze der-
waarts roept, welke te vinden, waar Hij ze openstelt,
en den waakhond te gehoorzamen, die — in dienst
van zijn meester staat.

Dien Meester, die hun Herder is, ook al laat hij
de wolven hullen, den waakhond blaffen, de huur-
lingen dommelen, den dief graaien naar de wol der
schapen.

Voorts hebben ze te bedenken, dat het beeld van
Herder en schapen niet het eenige is. Een ander is
dat van generaal en — soldaten.

K. S.

BENZINE VOOR PREDIKANTEN.

In „s-Gravenhaagsche Kerkbode" (herv.) van 13
Juli deelt ds A. J. Wormgoor in zijn wijkberichten
mee:

„Ik heb nu ook weer wat benzine gekregen, zoodat
ik me wat makkelijker en sneller kan verplaatsen."

Deze mededeeling lijkt me belangrijk genoeg, om
door te geven. Het blijkt, dat predikanten benzine
kunnen krijgen, wat ook geheel rationeel is. Ik moge
gegadigden er op wijzen: wat de kerk kan dienen, en
haar plaats kan helpen vindiceeren, moet gebeuren.

K. S.

VERANTWOORDING.

In „De Reformatie" van 14 Juni i.l. plaatste ik een
oproep onder den titel: „Wie wil helpen", waarin ik
vroeg, of de lezers soms enkele boeken wilden afstaan
voor een predikant, die door den oorlog al z'n bezit-
tingen verloren had.

Met grootte dankbaarheid mag 'k nu meedeelen, dat
deze oproep niet onbeantwoord is gebleven. Een kleine
200 boekwerken zijn mij aangeboden door 45 lezers.
De gedupeerde predikant kon daardoor keurig van
studiemateriaal worden voorzien. Het spreekt wel van-
zelf, dat verschillende boekwerken in tweevoud, soms
in drie- of viervoud werden aangeboden. Daardoor
was het mij mogelijk nog een tweeden predikant van
één onzer kerken, die eveneens alles was kwijtgeraakt,
te helpen aan een serie werken.

Dat beide predikanten hun gevers daarvoor erg
dankbaar zijn, spreekt vanzelf. Allen, die iets hebben
aangeboden, hebben uiteraard persoonlijk bericht ge-
had, zoodat het niet noodig is hier hun initialen te
vermelden.

Anders staat het met hen, die mij voor ditzelfde
doel een gift zonden. Aan hen doe ik hier publieke
verantwoording met de betuiging van erkentelijkheid
voor hun bijdrage. Het waren de volgende personen:
Dr L. te 's-Gr. f 5,—; Ds B. te O. f 10,—; Ds M. te
N. f 5,—; Ds B. te K. f 5,—; Ds v. W. te Sch. f 2,50;
H. G. te E. f 3,50; Ds P. te L. f 2,50; dhr W. te G.
f 2,50; Ds M. te K. f 5,—; en Ds de G. te G. f 2,50.

Tenslotte den redacteur Prof. Schilder hartelijk
dank voor de betoonde gastvrijheid in z'n blad.

s-Gravendeel. J. M. SPIER.

CORRESPONDENTIE.

Tot onze spijt moeten we, in antwoord op de zeer
vele aanvragen, mededeelen, dat van de Juni-nummers
en van de nummers van 5 en 12 Juli geen exemplaren
meer beschikbaar zijn.

bij het leeren kennen van den Schepper zulk eener
machtige Schepping en daardoor zelf klein en te-
vreden worden, voelend, dat de mensch, zelfs de
meest machtige dictator, maar een stofje aan de
weegschaal is.

'sAvonds om elf uur kwamen wij aan het eerste
rustpunt onzer reis, de stad Olten, waar wij over-
nachten zouden. Het indeelen der kamers voor ons
reisgezelschap van bijna vijftig personen gaf nog
eenig oponthoud, maar omstreeks middernacht
konden wij ons toch ter ruste begeven. En dat
was wel noodig ook, want wij moesten den vol-
genden dag reeds om vijf uur op om door te
trekken naar Italië. Om de gezelligheid te ver-
hoogen kregen de alleen reizende personen van ons
gezelschap een slaapkamerraad. Daarbij kan men
het meer of minder gunstig treffen. Vandaar dat
ik het bijzonder op prijs stelde bijna steeds den-
zelfde slaapcompagnon te treffen, die soms echt
origineel uit den hoek kon komen en ons gezels-
schap elk oogenblik met een opkomenden lach van
ongeveinsde pret kon verkwikken. Alleen 's avonds
moest ik een beetje op hem passen en voor het
naar bed gaan onze slaapkamer inspecteeren. Op
een goeden avond toonde hij de waarde, die hij aan
vriendschap hecht door mij de moeite te verschaft-
ten de onderste helft zijn robuuste lichaams uit
mijn bed te sjoeren, waarvoor hij niet eens be-
dankte, overmits hij iets bromde, wat hij waar-
schijnlijk niet hardop zeggen durfde.

En zoo gingen wij dan den tweeden dag om half
zeven reeds weder den trein in op weg naar Flo-
rence, heerlijke stad, rijk aan meesterwerken van
beeldhouw- en schilderkunst. Onderweg het oog
steeds geboeid door majestueuze natuur en de
reuzenbergen der Apennijnen, waarbij wij door
een kleine honderdtal, groote en kleine tunnels heen
moesten, die door het geraas, aan zulk een door-
tocht verbonden, eigenlijk het eenige ongerief ver-
oorzaakten, dat wij liever gemist hadden. Wat
machtige rotsblokken vormen die gebergten en
met welk een kwistige hand heengestroomd! Het is

Aan een jongeren tijdgenoot.

No. 8.

Amice,

Je zult je uit de periode der Timmermans-verheer-
lijking nog wel herinneren, hoe vreemd je dat aandeel:
het kindeke Jezus in Vlaanderen. De „heilige familie“
werd getransponeerd van het Judeesche land naar het
Vlaamsche. Je zag Maria op den Nethedijk. Het werd
je wonderlijk te moede. Het was ook heel verkeerd:
want niet alleen de tijd, doch ook de plaats van
Christus' optreden op aarde is door God bepaald. En
ze behooren bij den Middelaar Gods en der menschen,
die tijd, en die plaats. Ze zijn authentiek. Ze zijn
onafscheidelijk met Hem verbonden. De Heiland kon
nu eenmaal zó, d.w.z. in het vleesch, niet verschijnen
in Vlaanderenland. Daar kon Hij eerst later werken.

Door Zijn Woord, de kerk, het ambt. Timmermans
heeft het verkeerd aangelegd: even verkeerd, als
Upton Sinclair, die zijn messias, men noemt hem
Timmerman, laat optreden in New-York of Chicago,
en die hem afschildert als den consequenten anti-mil-
litarist. Even verkeerd, als de met de Roomsche kerk
in conflict gekomen Joseph Wittig, die niet in Vlaan-
derenland, doch in Silezië zijn Christus laat opereeren.

Toch hebben zulke boeken de functie gehad, die ook
aan andere kromme stokken wel toekomen kan: ze
hebben soms geslagen op een zieke plek, die je toen
pas echt ging vóelen. Je hebt misschien je ook wel
eens afgevraagd, als je tenminste hebt meegedaan aan
den Timmermans-cultus: zou ik hebben kunnen ge-
looven, indien Christus had geloopt op den Cool-
singel, op het Damrak, aan den Vijverberg? Als de
wonderbare spijsiging geschied was in de Schevening-
sche Boschjes? Als de Gevangenpoort Lithostrotos
was geweest? En de kamp van Oldebroek de plaats
der hemelvaart?

Je vindt die vragen een beetje cru, misschien zelfs
oneerbiedig. Ik zie het aan je gezicht. Nu, ik vind
ze niet oneerbiedig, want God heeft het „overblijfsel
der verkiesing" in de volheid des tijds nu eenmaal
doen gelooven, dat geografische plaatsen, die destijds
allen even vertrouwd waren als jou de Coolsingel, het
Damrak, en die andere plekken zijn, schouwtooneelen
waren van Zijn heerlijkheid, en operatievelden van
directe krachten der toekomende eeuw. Feitelijk zijn
de Coolsingel, en zoo voort, dat nog. En nog meer.
Want dezelfde Christus passeert daar nog dagelijks:
alleen maar: met Zijn Godheid, genade, majesteit en
Geest. Dat heb je al op de catechisatie geleerd, en je
hebt de les erg alécht geleerd, als je het „bij ons“
van Zondag 18 niet hebt geïnterpreteerd als: op den
Coolsingel, en wat daar verder volgt. Misschien heb
je dat „bij ons" heel vroom opgevat, als stond er:
„in ons". Maar dat deugde toch niet. „In" en „bij", —
die voorzetsels verschillen nog al wat.

Nee, oneerbiedig vind ik die vragen niet; ik zou
veeler jou gebrek aan eerbied verwijten, als je den
Coolsingel had onttrokken aan je Heiland en aan Zijn
directe bemoeiingen. Ik vind die zó gestelde vragen
alleen maar zinloos, en ongepast. Je moet niet vragen,
wat je zó gedaan hebben, als dit en dat zou ge-
beurd zijn, want God vraagt van jou en mij alleen
maar, dat we klaar zullen komen met wat Hij wer-
kelijk heeft gedaan. Een wandelende Jezus op den
Coolsingel is in Gods raad niet geweest. Wel een
preek op den Coolsingel, een debat, een kerkdienst

alsof wij door en langs een machtig groot oorlogs-
veld trekken, waarin giganten, reuzen uit den
oertijd elkander slag geleverd hebben als bij ons
kinderen met hun knikkers doen. En toch is al die
ruwe kracht een heerlijk vertoon van Gods Maje-
steit en brengt ons in eendeloze verrukking over
zoo een scheppingskracht.

Hoewel wij den heelen dag doorstoomden en
eerst des avonds om elf uur in Florence kwamen,
vloog de tijd om. En dat wij heel wat steden en
dorpen doorvlogen moogt gij gerust aannemen. Die
reis is dan ook heel belangwekkend en een kleine
beschrijving wel waard.

Wij hadden in ons hotel te Olten een lunch-
pakket medegekregen voor onderweg in den trein,
want wij zouden dien den heelen dag niet verlaten.
Eerst gaan wij over de Zwitsersche hoogvlakte,
die ons dikwijls aan ons eigen lieve vaderlandje
denken doet met zijn malsche weiden en heerlijke
boomgaarden. Maar als wij langs het Sempacher-
meer trekken en Luzern in het zicht komt en wij
zelfs den Pilatus te zien krijgen, dan is de natuur
heel anders geworden dan in Pernis of andere
contrij van ons lage landje aan de zee.

Schitterend is de tocht om het Vier-woudsteden-
meer en vervolgens door het Reusdal. Bij Wassen
krijgen wij een mooi gezicht op het witte kerkje op
den heuvel en trekken meteen door het woeste
dal met groote massa's bruisend en loeiend water.
Even later trekken wij door den St. Gothard-tunnel
en vervolgens door het lieflijke dal van de Ti-
cino. Hoe mooi is de glimp, dien wij nog even
waarnemen, als wij in Bellinzona van het Lago
Maggiore zijn, en hoe boeit de schoonheid van
het meer als wij over den vermaarden dam van
Melido rijden. Zijn wij zoo ver, dan hebben wij
spoedig Como bereikt en daarmede voet gezet in
het land van den Duce.

Na eenig douane-oponthoud trekken wij door
naar Milaan met zijn schitterend marmeren sta-
tionsgebouw. Maar langen tijd om te kijken heb-
ben wij niet, want wij moeten verder, wij moeten

vlak in de buurt. En dáár heb jij mee te maken gehad,
tot op den dag van heden.

De kromme stok.

En de ferme slag. —

Je hebt dus óók gevoeld, dat niets funester is, dan
de bijbelsche figuren te laten „spelen" in een onwezen-
lijke omgeving, schemerig, mythisch, ver-weg? Bij
dat gevoel dan wou ik dezen keer je pakken. Blecht
eens op: komen niet heel wat bijbelsche figuren tegen-
woordig erg levendig voor je aandacht staan? Krijgen
ze, om zoo te zeggen, geen vleesch en beenen voor je
oogen? Vel en spieren? O nee, — de stok wordt er
niet een rechte stok van. Je hadt al lang concreet
moeten weten, wie die bijbelsche figuren waren, in
den tijd, toen de bijbel werd geschreven, en in welke
verhoudingen ze leefden, verhoudingen, die in den
grond der zaak nog in de wereld zijn, constante ver-
houdingen. En mijnheer Janse van Biggekerke had
je daarbij al lang kunnen helpen: die heeft óók zoo'n
echt christelijk pathos voor het concreet maken van
die oude geschiedenis van heil en onheil, in de Schrift
gestaafd. Maar wat allicht jaren van studie op de
J.V., en jaren van christelijke lectuur je nauwelijks
hebben kunnen realiseeren, dat hebben misschien de
enkele weken van Mei—Juli 1940 je naderbij gebracht.
„Mannen des bloeds" — ze willen op je afkomen, man.
„Offeranden van bloed", — ze zijn geen mythische
figuur meer. „Laat ons Zijn handen breken", — 'tis
wat meer geworden dan een spreuk over Koningen,
die al lang begraven zijn of pas tegen den eindtijd
opdoemen... zullen. „Twist met mijn twisters, Hemel-
heer", — dat is geen motief voor een aria, je hebt
daar den tijd niet voor, maar je hebt misschien ge-
roepen, nog pas geleden, toen je de krant had dicht-
gevouwen, droomend, of meer ontsteld, dan je voor
je familie wéten wou. „De vijand" en „de wraakgie-
rige", — ze zijn je huis gepasseerd, de lul, die naar
dien naam solliciteeren, en wie weet, of je naam niet
op 'n lijstje staat? Je bent, met je winterlezingsrede-
naar, zó maar ineens van het tijdperk van 't christe-
lijk wajang-spel in den roezemoes van 't harde leven
overgebracht, en je bent nog niet eens van den schrik
bekomen.

En nou moet je niet weer in den droom terugvallen.

En vooral niet den Coolsingel vermijden: een straatje
om. Je Koning is er al, en strijdt Zijn strijd dáár. Hij
wint het er ook; maar misschien moet jij een paar
leelijke bullen er voor over hebben, indien niet erger.
Beste kerel, ik denk, dat jij het tienmaal erger zult
krijgen, dan ik het ooit gehad heb, ik, die wat ouder
ben. En je kinderen, — ik „mag" er niet aan denken,
maar ik moet er aan denken. Geen kindeke Jezus
in Vlaanderenland, te New-York, op den Dam, in Sile-
zië, doch de verhoogde Christus. Met Zijn God-
heid. Genade. Majesteit. En Geest. Ik hoor er ginds
eentje snikken: Absalom, mijn zoon, mijn zoon, ach,
ware ik voor u gestorven, Absalom, mijn zoon, mijn
zoon. Ik hoor een ander, hij heeft geen toja, zeggen:
dat Levi geen vader en geen moeder kende, en dat
hij ook zoo is. „Maar wij, in fierheid, werpen den
handschoen voor zijn voet, en gaan...". hou op, zeg
je tegen me, ik was heelemaal niet fier, maar wat
benauwd, gister op den Coolsingel. Stil maar, ik was
't ook. Maar we zijn toch samen een eindje dichterbij
gekomen — bij onzen Koning, daar, en op den Dam...
Ik vrees niet, neen, schoon ik...

Dag, hoor, je

ADOLPHUS VENATOR.

naar Bologna. Dan trekken wij door een tamelijk
eentonig stuk land, de Po-vlakte, en wij waren
blijde toen wij Piacenza uren achter den rug had-
den en langs den mooien ouden „Via Aemilia" naar
Bologna doorspoorden en een uurtje daarna in
Florence aankwamen, waar wij introkken in het
hotel Anglo-Américain. Wat mij betreft, ik had
niet veel moeite om naar bed te trekken en ik
denk dat mijn mede-reizigers spoedig niet enkel
op één oor, maar misschien wel op beide ooren
lagen te dutten.

's Morgens betrekkelijk vroeg trokken wij Flo-
rence binnen, want tegen den avond moesten wij
er weder vandaan om naar Rome te gaan. Wij
konden dus maar een beperkt beetje van al het
schoons, dat Florence biedt, bezichtigen, en dit is
wel jammer, want de stad aan de Arno is wel een
bezoek van eenige maanden waard om alles op zijn
gemak te bekijken. Het wemelt er van kerkgebou-
wen, het eene al mooier en imposanter dan het
andere.

Wij begonnen met de Battisterio, de Doopskerk,
die achthoekig gebouwd is, en met haar bronzen
deuren, die wereldberoemd zijn, een overweldi-
genden indruk maakt. Van die bronzen deuren
heeft niemand minder dan Michel Angelo gezegd,
dat zij waardig waren de poorten van het para-
dijs te vormen. En van deze poorten is de Oost-
poort wel de meest belangrijke, omdat zij het meest
tot de verbeelding spreekt en ons verbijsterd doet
afvragen, wat ons het meest bewogen doet staan bij
het bezichtigen der tien in brons gebeeldhouwde
velden, het genie van Ghiberti, den beeldhouwer,
of de godsvrucht waarmee in die gouden tijden
der middeleeuwen gebouwd werd. De tien velden
stellen achtereenvolgens voor schepping en zonde-
val; Kain en Abel; Noach's offer en dronkenschap;
Engelen bij Abrahams en Izaaks offer; Jacob en
Ezau; Jozef en zijn broeders; Mozes en de tafelen
der Wet; val van Jericho en ten slotte Salomo,
de Koningin van Scheba ontvangend.

Z.

D. KRIJGER.